

Parókás szarvas

Írta: Roth Gyula.

A közelmúltban a József nádor műgyetem soproni erdőmérnöki osztályának tanulmányi vadászterületén terítékre került a csatolt 1. sz. képen bemutatott parókás szarvasbika. A preparálás során megállapítható volt, hogy a paróka maga eléggé kemény, lyukacsos csontos anyagból állott, amelynek szivacszerű lyukacsait és belső nagy üregeit geny töltötte ki, a kinyitáskor rettenetes bűzt árasztva. Kívülről bőr borította az egész képződményt, az egyik csomóból kiálló vastag ágat is, némi szőr is volt rajta, de javarészből a szőr le volt kopva és a paróka sok sebhely nyomát is mutatta.

A tanulmányi vadászterületnek gondos megfigyelése révén ennek a bikának történetét aránylag eléggé ismerjük. Már évek óta figyeltünk egy nagyon vén, erős bikát, amely bögéskor csak alig adott hangot egyszer-kétszer és soha a sűrűségből ki nem jött, csak a sötétség leple alatt. Négy évnek levetett agancsait is megkaptuk. Az 1932-ik év őszén ismét megkaptam a bikának egyik levetett agancsát (lásd 2. sz. kép), amelynek súlya ma, teljesen szárazon 3.85 kg. Feltűnő volt, hogy ezt az ágat november végén találták és pedig közvetlenül a levetés után, amit a törés felületén levő két még élénkpiros, tehát még friss, vércsepp igazolt. Az agancs nem vált le teljesen simán, az egyik oldalon a rózsatőnek egy kicsi darabja is rajta maradt. A másik ág az ígért magas jutalom dacára sem került elő.

Ez volt az utolsó adata ennek a bikának, a következő évben nyoma veszett, de minden utánjárás dacára, nem bírtam hírt kapni arról, hogy meglőtték volna, pedig az ily kiváló erős darabnak a híre elszokott jutni hozzám.

1933 május hó 5-én kaptam az első jelentést arról, hogy egy parókás bika jár a területünkön, a városhoz közel, a Deákkúti

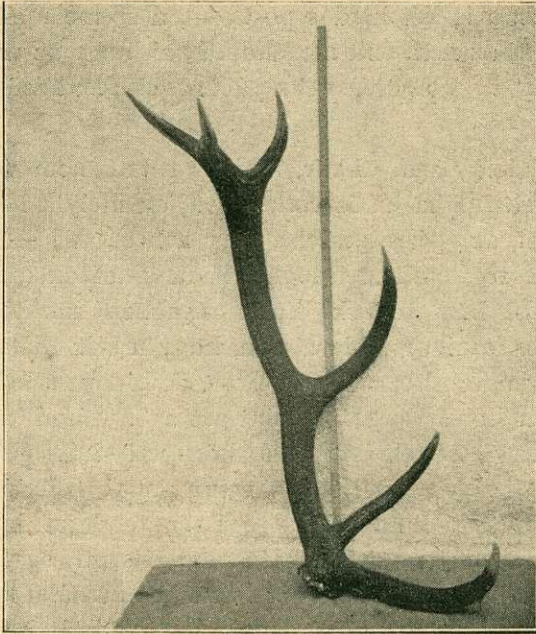

1. sz. kép. A műegyetem soproni tanulmányi vadászterületén lőtt parókás bika. (A fejét vasrúddal támasztottam fel.)

erdőben, a hátulsó lábára sántít, húzza mereven maga után, tehát többen kell lennie a hibának. Már akkor kiadtam a vadőröknek és az erdőőröknek a rendeletet, hogy aki találkozik vele, lőjje meg még tilalmi időben is, vállalom érte a felelősséget, hiszen bűn, ha az ilyen bikát hagyjuk, hogy apránként pusztuljon el, kigyógyulásra semmi remény.

Pár nap mulva jelentették a szarvast a Fáberrétről, az előbbi helyhez egészen közel, később valamivel távolabb látták, a Muckkilátó közelében. A f. év tavaszán egy tehénnel járt a bika a Tolvajárokbán, az idei bögés idején a városi erdőből átjárt a szomszédos községi erdőbe, állítólag egy tehénnel járt akkor is, de biztosat nem tudhattam meg. A bögés ideje alatt nem találkoztunk vele.

A f. év október vége felé a vadőrünkhöz jött jelentés, hogy a Büdöskút közelében, a Burgenland határa mellett, fekszik egy sebzett bika, még él, de nem tud felkelni. A jelentés délután jött, a hely kb. másfél óra járásra lévén, nem maradt sok idő sötétedésig, amiért a vadőr — egyébiránt feltétlenül megbízható ember! — maga mellé vett két embert kis szekérrel, hogy behozzák a szarvast. Amikor odaértek, a bika felugrott és az elég sűrű rudas erdőben elmenekült, úgy, hogy a vadőr — aki most már

2. sz. kép. A parókás bikának utolsó levett agancsa (mellette méter-
vessző).

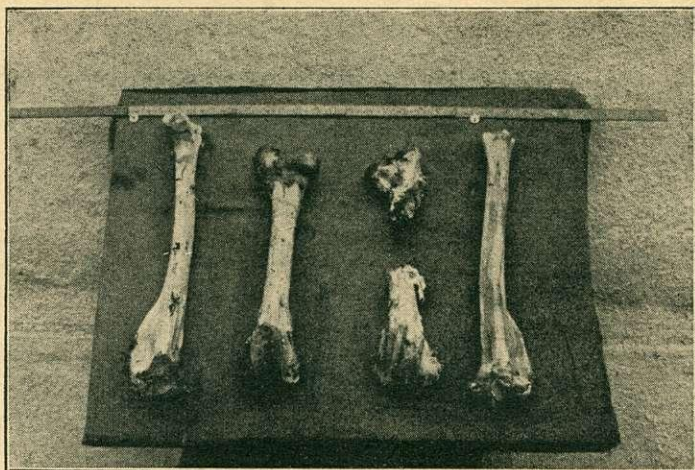
látta, hogy a parókás bika van előtte — nem tudott sikeres lövést tenni rá. A bika körben szaladt, minduntalan nekiment a fának, — jobb szemére vak volt — dülöngélt, de mégis ment. Az egyik munkás meg tudta fogni a hátulsó lábát, de kapott jókora rúgást, úgy, hogy elesett és el is eresztette. A bika sokáig forgott körbe — a vadőr leírása szerint vagy ötvenszer kerülte meg őt, amíg annyira meg tudta közelíteni, hogy lelőhette. Lőtt seb nem volt rajta.

Feltörve és belső részek, valamint fej és nyak nélkül 135 kg volt a súlya, ami közel 200 kg élősúlyának felel meg. A bika jó húspan volt, elég erős hájrteg is volt rajta. A heréi épek voltak, a vesében kőképződményt találtunk. A parókának okozója nyilván serét- vagy postalövés volt, amely a jobbszemét is kivágta. — Nb. minden vén bikánkban valahol ül egypár jóképű posta vagy egy kismarék serét, — az egyik igen jó bikának nyakából valami 18 szem nullás serétet hámoztunk ki, egy másiknak pont a rózsatövében — közvetlenül a homloka felett — szépen be

van ágyazva ma is két kiadós posta —, a szeme mellett látszott is régi seb, bár az nem volt megállapítható, hogy az vajjon lövéstől származik, vagy esetleg vakságában nekiment valami hegyes ágnak.

Érdekes, hogy sem akkor, amikor futott, nem vették észre, hogy egyik hátsó lába hibás volt, — vajjon melyik lábával rugta fel a munkást, az egészségessel-e vagy a beteggel? — sem akkor nem vettük észre, amikor fotografálásra kihoztuk, pedig forgattuk és néztük, hisz tudtuk, hogy régebben sántított, csak a mészáros látta, amikor feldarabolta, hogy egyik hátsó lábán a combcsont nemcsak hogy el volt törve, de hiányzik belőle jókora, kb. 8—10 cm hosszú darab, amint azt a 3. számú kép mutatja. Sajnos, a csont csak elkésve és a környező hús nélkül került kezeimbe, pedig igen érdekes lett volna annak beható vizsgálata. Kétségtelen, hogy a bika a lábát egészen rendesen használhatta. A csülkökön semmi rendellenesség nem látszott, egyformán voltak koptatva, úgy, hogy teljesen normális használat képét mutatták, amit egyébiránt a mészárosnak alább közölt bemondása is igazolt.

Bemutattam a csontokat Strasser Lajos soproni állatorvos úrnak, aki a következő levelet írta róluk: „A törés zárt törés volt ugyan, de a csontvégek, mivel az állat állandóan mozgásban volt, nem nőttek össze csontos végükkel, hanem a csonthártyából indult ki egy puha, inas, sőt porcos szövet, mely az izmokkal egymáshoz rögzítette a kettévált csontot, melynek mindkét tört vége önállóan gyógyult be“. Hasonlót mondott a mészáros is: „A két csontdarab kb. 10 cm-re volt egymástól, a két vége közötti teret — vagyis az eredeti csont helyét — fehéres, eléggé kemény, inas, a csonthártyához hasonló anyag töltötte ki, — nem porcogó — körülötte szívós-inas volt a hús, amely különösen az alsó csont-hoz kb. 5—6 cm-es darabon szorosan oda volt nőve. Csontszilánk nem volt. A két comb nagyságban és alakban semmi eltérést nem mutatott, zsugorodás, rövidülés nem volt látható, a bikát a két hátsó lábánál felakasztották, amikor a csuháját lefejtették, teljesen egyenesen lógott, a lefejtésnél sem vettek észre még semmi rendellenességet, csak amikor feldarabolták a combot magát és a csontot kifejtették, akkor látták, hogy hiányzik az egész közepe.“

3. sz. kép. A parókás bikának combcsontjai (felettlük métervessző).

Preparálásnál Fába mester mutatta, hogy a homloksontban már jókora üreget rágott a geny, amely lefelé igyekezett utat találni és már csak vékony lemez védte az agyat. Ha ezt is felőrli — pedig csak rövid idő kérdése lehetett —, akkor a geny az agyba folyt volna, ami persze a véget jelentette volna.

Az egyik — a jobb — parókát Fába mester leemelte, a csuszon maradt, alacsony és igen nagy rózsató igazolta, hogy ez volt az a vén bika, amely két évvel ezelőtt elveszett; arra egyikünk sem gondolt volt, hogy éppen ez legyen a parókás.

Összevetve az adatokat és megfigyeléseket, megállapítható, hogy a bika állandóan itt tartózkodott, de kb. 8—10 km átmérőjű körben csatangolt, ill. kb. ekkora körön belül kaptunk róla hírt. Amióta megsérült, a tartózkodási helye lényegesen kisebb körre szorult, legalább a kapott jelentések légvonalban csak 3—4 km-es távolságokról szóltak. Felette rejtett életet folytatott, mert a soproni erdőben nagy a forgalom és ilyen feltűnő jelenségekről elég sűrűn szoktak befutni a jelentések, főképp az erdei munkások részéről, akik az erdő minden zugába eljutnak. Erről a bikáról másfél év alatt négyszer kaptam hírt, mindig véletlen találkozásokról, a személyzetünk egyszer sem találkozott vele, pedig kerestük eléggé.